

Verlies van werk of dagbesteding kan leiden tot eenzaamheid en sociaal isolement

Impact van verlies van werk op mensen met een verstandelijke beperking tijdens de coronapandemie

Betekenisvol werk is belangrijk voor mensen met een verstandelijke beperking. Er is weinig onderzoek gedaan naar de gevolgen van het verlies van werk op het leven van mensen met een verstandelijke beperking. De Academische Werkplaats Leven met een verstandelijke beperking (AWVB, Tranzo, Tilburg University) onderzocht de impact van het verlies van werk of dagbesteding buitenshuis tijdens de coronapandemie.

Over het onderzoek

Voor het onderzoek zijn acht mensen met een licht verstandelijke beperking één of twee keer geïnterviewd. Zij verloren hun werk tijdens de Covid-19-pandemie voor langere tijd volledig of gedeeltelijk. De interviews zijn kwalitatief geanalyseerd.

Resultaten

Uit de resultaten komen drie belangrijke thema's naar voren die met elkaar samenhangen: Het verlies van werk tijdens de coronapandemie leidde ertoe dat mensen met een verstandelijke beperking een gebrek aan contacten en eenzaamheid ervoeren (thema 1). Hierdoor voelden ze onrust in zichzelf en in contact met anderen (thema 2). Ook ervoeren zij moeilijkheden om het gevoel van eigenwaarde in stand te houden (thema 3). De thema's worden hieronder nader toegelicht.

1. GEBREK AAN CONTACT EN EENZAAMHEID

Door de contactbeperkende maatregelen, lockdowns en het verlies van werk ervoeren mensen met een verstandelijke beperking een langdurig gebrek aan verbondenheid en contact met mensen in hun leven. Met een sociaal isolement en soms gevoelens van eenzaamheid tot gevolg.

“Dan ben je echt alleen op jezelf aangewezen en gaat het zelfs zover dat het eigenlijk niet meer hoeft, dat je van binnen gewoon helemaal gek wordt. Je krijgt hoofdpijn en je wordt depressief.” – Nick

Het sluiten van de horeca tijdens de coronapandemie betekende voor veel mensen dat zij langere tijd geen werk hadden.

2. ONRUST IN MEZELF EN IN CONTACT MET ANDEREN

Door de contactbeperkende maatregelen, lockdowns en het verlies van werk waren mensen met een verstandelijke beperking meer aangewezen op zichzelf. Ze ervoeren een persoonlijke worsteling. Het langdurige sociale isolement en de eenzaamheid leidde bij hen tot depressieve gevoelens of negatieve gedachten. Anderen ervoeren dat hun autonome positie in de samenleving werd bedreigd door het verlies van werk en de contactbeperkende maatregelen. Dit kon bijvoorbeeld te maken hebben met strengere maatregelen voor mensen in woonvoorzieningen. Soms werden ze hierdoor ook (opnieuw) geconfronteerd met het stigma van het hebben van een verstandelijke beperking.

3. MIJN GEVOEL VAN EIGENWAARDE IN STAND HOUDEN

Ook hadden mensen met een verstandelijke beperking moeite om hun gevoel van eigenwaarde in stand te houden, omdat een aantal belangrijke zaken in hun leven

(...) "In een instelling zien ze je als kwetsbaar. (...) Bij het begin van de uitbraak mocht je geen bezoek, dat vond ik echt moeilijk. er mocht niemand komen, drie maanden lang (...)." – Karin

niet meer vanzelfsprekend waren door het verlies van werk. Zo hadden ze last van de onzekere en onvoorspelbare tijd en vonden ze het moeilijk om hoop te houden en hun lege dagen door te komen zonder doel.

Daarnaast misten ze werkgerelateerde kansen om zichzelf te blijven ontwikkelen (bijvoorbeeld omdat ze nu geen opleiding konden volgen) en om van betekenis te zijn voor anderen (bijvoorbeeld door het gebrek aan contact met klanten).

(...) "Het is vooral op de rem (...). Ik mis gewoon eigenlijk wel het groeien, het doorgroeien. In de zin van alles te leren en om fouten te mogen maken." – Olivier

Conclusie

De resultaten van dit onderzoek laten de belangrijke waarde zien die mensen met een verstandelijke beperking toekennen aan betekenisvol werk. Het verlies van dit werk, in een tijd waarin lockdowns en contactbeperkende maatregelen van kracht waren, blijkt bij hen te kunnen leiden tot gevoelens van eenzaamheid

en sociaal isolement. Dit heeft gevolgen voor hun welbevinden, mentale gezondheid én hun gevoel van deelname aan de samenleving. Het is daarom van belang dat mensen met een verstandelijke beperking reële kansen krijgen om duurzaam deel te nemen aan betekenisvol werk en dat zij dit ook kunnen blijven doen tijdens crisisperiodes, zoals een pandemie.

Aanbevelingen

Voor zorgprofessionals, beleidsmakers en potentiële werkgevers zijn de volgende aanbevelingen van belang:

- Bewust zijn van de negatieve gevolgen van het verlies van betekenisvol werk op het welbevinden van mensen met een verstandelijke beperking.
- Bewust zijn van de belangrijke rol die werkgerelateerde contacten voor mensen met een verstandelijke beperking hebben en creëer mogelijkheden tot sociaal contact op en naast de werkvloer.
- Bewust zijn van het gegeven dat mensen met een verstandelijke beperking graag van betekenis willen zijn voor anderen en voor de samenleving, en daarvoor kansen creëren.
- Ruimte geven aan mensen met een verstandelijke beperking om zichzelf te blijven ontwikkelen.
- Lessen trekken uit de coronapandemie voor de toekomst; hoe kun je het toch mogelijk maken dat mensen met een verstandelijke beperking aan het werk blijven.
- Bewust zijn van het feit dat samen optrekken (zorgprofessionals, beleidsmakers en werkgevers) essentieel is om passende banen te creëren voor mensen met een verstandelijke beperking.

Bijvoorbeeld door:

- Samen te investeren in het makkelijk toegankelijk maken van passende begeleiding op de werkvloer (jobcoaches, trainingen van werknemers).
- Betaalde stages binnen bedrijven, bijvoorbeeld in sectoren met grote arbeidskrachte.

Dit factsheet is gebaseerd op het artikel [Long-term social restrictions and lack of work activities during the COVID-19 pandemic: impact on the daily lives of people with intellectual disabilities](#)

Auteurs: Moniek Voermans MSc (AWVB & Amarant), dr. Marieke den Boer (AWVB), prof. Ton Wilthagen (Public Governance, Tilburg University) en prof. dr. Petri Embregts (AWVB), 2021, Disability and Rehabilitation

Meer weten? Neem dan contact op met Lucienne Heerkens, kennismanager van de AWVB: awvb@tilburguniversity.edu